

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ D.**, bývajúcej v B., **2/ B.**, bývajúcej v B., **3/ M.**, bývajúceho v B., zastúpených JUDr. J., advokátom so sídlom v B., proti žalovanému **F.**, so sídlom v B., **o vyplatenie náhrady za nedostupný vklad a o protinávrhu žalovaného na vydanie bezdôvodného obohatenia**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 14 C 35/2002, na dovolanie žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 14. mája 2008 sp. zn. 10 Co 2/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 14. mája 2008 sp. zn. 10 Co 2/2008 vo výroku, ktorým odvolací súd

- a) napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo vyhovujúcej časti týkajúcej sa povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcom úroky z omeškania zmenil tak, že žalobu zamietol,
- b) rozhodol o náhrade trov prvostupňového, odvolacieho a dovolacieho konania.

Vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 22. septembra 2004 č.k. 14 C 35/2002-144 zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcom 1/ až 3/ po 100 170,80 Sk spolu so 17,6 % úrokom z omeškania od 11. februára 2002 do zaplatenia. Protinávrh žalovaného zamietol. Rozhodol tiež o náhrade trov konania. Vychádzal z toho, že žalobcovia 1/ až 3/ dedením po JUDr. J. nadobudli zostatok vkladu na termínovanej vkladnej knižke v D., a.s., ktorý ku dňu smrti poručiteľa (10. júla 2001) predstavoval 655 512,40 Sk. Keď Národná banka Slovenska vyhlásila 21. septembra 2001 D., a.s., za neschopnú vyplácať vklady, žalovaný vyplatil žalobcom 1/ až 3/ náhradu za nedostupný vklad vo výške 355 000 Sk. Súd prvého stupňa dospel k názoru, že každý zo žalobcov splnil samostatne podmienky vzniku práva na uvedenú náhradu, preto im žalovaný mal vyplatiť celú nimi požadovanú náhradu. Žalovaný im ale vyplatil iba

355 000 Sk, preto mu súd prvého stupňa uložil povinnosť doplatiť zvyšok. Protinávrh žalovaného, aby žalobcovia 1/ až 3/ boli súdom zaviazaní vydať mu sumu 355 000 Sk zamietol, lebo žalobcovia úspešne vzniesli námietku premlčania. Výrok o náhrade trov konania odôvodnil súd prvého stupňa poukazom na § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 21. septembra 2005 sp. zn. 10 Co 151/2005 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v jeho vyhovujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol. Zmenil tiež výrok o náhrade trov prvostupňového konania. Vo zvyšku napadnutý rozsudok potvrdil. Napokon rozhodol, že žiadny z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd poukázal na to, že JUDr. J. bol jediným vkladateľom a jeho smrťou sa tento vklad nezmenil na spoločný vklad žalobcov 1/ až 3/. Títo ako dedičia nemohli nadobudnúť viac ako prislúchalo ich právnenému predchodcovi. Žiadať mohli od žalovaného len takú náhradu za nedostupný vklad, ktorá by prislúchala JUDr. J., keby sa dožil 21. septembra 2001. Žalovaný postupoval preto správne, keď žalobcom 1/ až 3/ poskytol náhradu za nedostupný vklad (len) vo výške 355 000 Sk. Na základe výsledkov dokazovania dospel odvolací súd aj k záveru o správnosti rozhodnutia súdu prvého stupňa o zamietnutí protinávrhu žalovaného. Výrok o trovách konania odôvodnil poukazom na § 142 ods. 2 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ až 3/ dovolanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) rozsudkom z 19. septembra 2007 sp. zn. 3 Cdo 332/2006 napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení uviedol, že v čase smrti JUDr. J. (10. júla 2001) predstavoval vklad na jeho vkladnej knižke 655 512,40 Sk. Žalobcovia 1/ až 3/ jeho smrťou vstúpili do záväzkového právneho vzťahu založeného zmluvou o vklade. Išlo o vklad neanonymný v zmysle § 3 ods. 1 a 5 zákona č. 118/1996 Z.z. o ochrane vkladov v znení zákona č. 154/1999 Z.z. (ďalej len „zákon o ochrane vkladov“), ktorý po celý čas nevykazoval znaky vkladu, za ktorý sa náhrada neposkytuje (viď § 9 ods. 6 a 7 zákona o ochrane vkladov a článok 2 ods. 6 všeobecných podmienok vyplácania náhrad). Vyhlásením D., a.s. za neschopnú vyplácať vklady sa uvedený neanonymný vklad fyzickej osoby – nepodnikateľa stal nedostupným (§ 3 ods. 3 písm. a/ zákona o ochrane vkladov). Žalobcovia 1/ až 3/ do predmetného záväzkového právneho vzťahu vstúpili priamo smrťou JUDr. J. (§ 460 Občianskeho zákonníka), a mali v ňom právne postavenie spoločných veriteľov. Okamihom smrti JUDr. J. a spoločného vstúpenia jeho dedičov do predmetného záväzkového právneho

vzťahu v postavení veriteľov sa žalobcovia 1/ až 3/ spoločne stali majiteľmi vkladu (v zmysle peňažných prostriedkov vyjadrujúcich záväzok banky) a boli nimi aj v čase, keď sa vklad stal nedostupný. Každý zo žalobcov 1/ až 3/ ako spoluveriteľom mal čo do svojho podielu rovnaké právne postavenie, ako keby bol samostatným (jediným) veriteľom (vid' § 512 Občianskeho zákonníka). Z hľadiska práva na náhradu za nedostupný vklad boli žalobcovia 1/ až 3/ ku dňu vzniku nedostupnosti vkladu v rovnakom právnom postavení, aké prislúcha spoločným majiteľom vkladu (§ 3 ods. 2 a § 9 ods. 3 veta druhá zákona o ochrane vkladov). Vyhlásením D., a.s. za neschopnú vyplácať vklady preto každý zo žalobcov 1/ až 3/ samostatne nadobudol právo na náhradu za nedostupný vklad. V dôsledku toho bolo pri výpočte im patriacej náhrady potrebné vychádzať z toho, že vklad každého z nich predstavoval 1/3 zo sumy, ktorá tvorila ich spoločný vklad. Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Krajský súd v Bratislave po vrátení veci na ďalšie konanie rozsudkom zo 14. mája 2008 sp. zn. 10 Co 2/2008 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v jeho vyhovujúcej časti vo veci samej potvrdil. Vo vyhovujúcej časti týkajúcej sa povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcom úroky z omeškania napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol. V časti týkajúcej sa trov prvostupňového konania napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcom 1/ až 3/ do 3 dní náhradu trov prvostupňového konania 51 270 Sk na účet ich právneho zástupcu. Vo zvyšnej časti napadnutý rozsudok potvrdil. Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ až 3/ do 3 dní náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania vo výške 79 279 Sk na účet ich právneho zástupcu. Výrok, ktorým bol rozsudok súdu prvého stupňa v jeho vyhovujúcej časti vo veci samej potvrdený, odôvodnil odvolací súd poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a záväznosť právneho názoru, ktorý vyslovil dovolací súd v zrušujúcom rozsudku. Na odôvodnenie výroku, ktorým vo vyhovujúcej časti týkajúcej sa povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcom úroky z omeškania napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol, odvolací súd uviedol, že vzhľadom na predmet sporu a právne skutočnosti, ktoré vyšli najavo v konaní, sa žalovaný nemohol dostať do omeškania. Do omeškania sa môže dostať, keď nesplní povinnosť uloženú mu napadnutým rozsudkom súdu prvého stupňa v tam uvedenej lehote. Výroky o náhrade trov konania odôvodnil odvolací súd poukazom na § 1 ods. 3, § 10 ods. 1 a 2, § 13 ods. 3 a 4, § 14 ods. 1 písm. d/ a g/, § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych

služieb, ako aj poukazom na § 224 ods. 1, 2, § 243c, § 243d ods. 1, § 142 ods. 3 a § 151 ods. 1 O.s.p.

Výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd vo vyhovujúcej časti týkajúcej sa povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcom úroky z omeškania zmenil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu zamietol, napadli žalobcovia dovolaním. Uviedli, že žalovaný konal v rozpore s dobrými mravmi, ich peniaze účelovo zdržiaval a dostal sa do omeškania s plnením peňažného dlhu (§ 517 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka). Z napadnutého rozhodnutia im nie je zrejmé, na základe čoho dospel odvolací súd k záveru, že žalovaný napriek tomu nemohol byť v omeškaní. Žiadali dovolaním napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu a v doplnení tohto vyjadrenia uviedol, že dovolanie žalobcov nie je procesne prípustné, lebo vo veci samej odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a „zmenu vedľajšieho výroku nie je možné dovolaním napadnúť“. Uviedol, že nekonal nezákonne ani v rozpore s dobrými mravmi. Žalobcovia nespĺňali zákonné podmienky pre poskytnutie náhrady za nedostupný vklad a náhrada za vklad, ktorého vkladateľom bol poručiteľ, im bola vyplatená hneď, ako uplatnili toto právo, a to v najvyššej možnej zákonnej výške pripadajúcej jednému vkladateľovi. Na vyplatenie časti nedostupného vkladu, ktorý prevyšoval tento limit, nebol právny titul až do právoplatnosti rozhodnutia súdu (§ 9 ods. 10 zákona o ochrane vkladov), preto sa ani žalovaný nemohol dostať do omeškania. Zdôraznil, že rešpektuje skôr zaujatý právny názor odvolacieho súdu, poukazuje ale na to, že transponované ustanovenia európskej smernice o systémoch ochrany vkladov (X.) sú nepochybne relevantné aj pre interpretáciu a aplikáciu ustanovení zákona o ochrane vkladov. Úprava chráneného vkladu v zákone o ochrane vkladov je v absolútnom súlade s európskou smernicou o systémoch ochrany vkladov, a to aj v časti podstatných identifikačných náležitostí chráneného vkladu. Takýto chránený vklad v D., a.s. neexistoval a vyhlásením D., a.s. za neschopnú vyplácať vklady nemohla vzniknúť žalovanému povinnosť plniť dedičom. Táto povinnosť mu vznikla až na základe právoplatného rozsudku súdu. Žalovaný z týchto dôvodov navrhol, aby odvolací súd dovolanie ako neprípustné odmietol, prípadne aby dovolanie zamietol, alebo aby napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil Krajskému súdu v Bratislave.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania zastúpení advokátom (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) najskôr to, či ich opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním. Zohľadniac § 372p ods. 1 O.s.p. v znení zákona č. 384/2008 Z.z. (ďalej len „O.s.p.“) posudzoval prípustnosť dovolania podľa ustanovení § 236 a nasl. O.s.p. v znení účinnom od 15. októbra 2008.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. V zmysle § 238 ods. 5 O.s.p. dovolanie nie je prípustné ani vo veciach, v ktorých bolo napadnuté právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšujúcom trojnásobok minimálnej mzdy a v obchodných veciach desaťnásobok minimálnej mzdy, pričom na príslušenstvo sa neprihliada. Ak je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky, dovolanie nie je prípustné, ak výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa prvej vety. Na určenie minimálnej mzdy je rozhodujúci deň podania návrhu na prvostupňovom súde.

Dovolací súd v danom prípade vychádzal z obsahu dovolania žalobcov 1/ až 3/ a dospel k záveru, že žalobcovia dovolaním bezpochyby napadli (len) výrok, ktorým bol rozsudok súdu prvého stupňa zmenený tak, že ich žaloba bola v časti o zaplatenie úroku z omeškania zamietnutá (v prospech tohto záveru svedčí najmä predposledný odsek na str. 2 dovolania). K argumentácii žalovaného o neprípustnosti tohto dovolania v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p. dovolací súd uvádza, že žalobcovia v danom prípade požadovali od žalovaného peňažné (deliteľné) plnenie. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo 14. mája 2008 sp. zn. 10 Co 2/2008 bolo žalobe sčasti (čo do istiny) vyhovené; žaloba bola sčasti (čo do príslušenstva) zamietnutá; tým došlo k rozštiepeniu uplatneného práva na dve práva so

samostatným skutkovým základom. Prípustnosť dovolania proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bolo rozhodnuté o príslušenstve, treba posudzovať nezávisle od výroku, ktorým bolo rozhodnuté o istine. Žalobcovia 1/ až 3/ napadli dovolaním výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorý jednoznačne vykazuje znaky zmeňujúceho rozsudku. Treba dodať, že vzhľadom na výšku príslušenstva sa na dovolanie žalobcov nevzťahuje § 238 ods. 5 O.s.p. a že žalovaný z tohto ustanovenia ani neprípustnosť ich dovolania nevyvodzoval.

Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcov je procesne prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu; nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania; nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka; o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania; nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh; prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným. Dovolatelia vady konania v zmysle § 237 O.s.p. netvrdili a žiadna z týchto väd ani v dovolacom konaní nevyšla najavo.

Rovnako vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmal dovolací súd, či konanie nie je postihnuté tzv. inou vadou konania. Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnúť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť

rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorá má základ v porušení procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. O vadu tejto povahy (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) ide tiež v prípade, že odôvodnenie napadnutého rozhodnutia nie je dostatočne preskúmateľné. V tejto súvislosti možno poukázať na R 111/98, v zmysle ktorého „konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) aj vtedy, ak odvolací súd svoj právny záver riadne neodôvodnil, takže jeho rozsudok zostal nepreskúmateľný“.

Tak odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa, ako aj odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu musí spĺňať náležitosti uvedené v ustanovení § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 211 O.s.p.). Odôvodnenie musí obsahovať výklad opodstatnenosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku. V odôvodnení rozhodnutia sa súd musí vypořiadat' so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a svoj myšlienkový postup musí v odôvodnení dostatočne vysvetliť nielen s poukazom na konkrétne skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Odôvodnenie rozhodnutia musí presvedčivo preukázať správnosť rozhodnutia; zároveň má byť pre súd, ktorý koná a rozhoduje v konaní o riadnom alebo mimoriadnom opravnom prostriedku, dostatočným podkladom pre preskúmanie napadnutého rozhodnutia.

Dovolanie žalobcov 1/ až 3/ smeruje proti výroku rozsudku odvolacieho súdu o úroku z omeškania. Právna úprava úroku z omeškania v Občianskom zákonníku vychádza z toho, že dlžník, ktorý svoj dlh riadne a včas nesplní, je v omeškaní (§ 517 ods. 1 veta prvá Občianskeho zákonníka). Ak ide o omeškanie s plnením peňažného dlhu, má veriteľ právo požadovať od dlžníka popri plnení úroky z omeškania, ak nie je podľa tohto zákona povinný platiť poplatok z omeškania (viď bližšie § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

Odvolací súd v rozsudku napadnutom dovolaním uviedol rozhodujúce skutkové okolnosti a odkazom na aplikované zákonné ustanovenia podal podrobné vysvetlenie rozhodnutia v časti, ktorou bolo žalobe vyhovené. Výrok, ktorým vo vyhovujúcej časti napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol, odôvodnil odvolací súd tým, že „vzhľadom na predmet sporu, na právne skutočnosti, ktoré vyšli najavo v konaní na základe žaloby žalobcov a protinávrhu žalovaného, ktoré sú uvedené vyššie, žalovaný sa skutočne nemohol doteraz dostať do omeškania; tým viac, keď žalobcovia ani presne neuviedli, kedy by sa mal žalovaný do omeškania dostať. V omeškaní žalovaný zostane až vtedy, ak svoju

povinnosť uloženú mu napadnutým rozsudkom súdu prvého stupňa v tam uvedenej lehote nespĺní“.

Z takéhoto odôvodnenia, ktoré bez primeranej špecifikácie jednotlivých dôvodov len všeobecne poukazuje na predmet sporu a bližšie nešpecifikovaný sumár skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo, nie je dostatočne zrejmé, konkrétne ktoré (v čom spočívajúce) skutkové okolnosti odvolací súd zohľadnil a z ktorých zákonných ustanovení (a ako interpretovaných) vychádzal pri zaujímaní svojich právnych záverov. V dôsledku toho nie je rozhodnutie odvolacieho súdu o úrokoch z omeškania preskúmateľné. Dovolací súd z tohto dôvodu nemal dostatočný podklad pre posúdenie vecnej správnosti tohto rozhodnutia.

Dovolací súd so zreteľom na to dospel k záveru, že v konaní pred odvolacím súdom došlo k tzv. inej procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Na vadu tejto povahy musel prihliadnuť (§ 242 ods. 1 O.s.p.), i keď na ňu nebolo v dovolaní poukázané a nebola uplatnená ako dovolací dôvod.

Najvyšší súd Slovenskej republiky z uvedeného dôvodu napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil vo výroku napadnutom dovolaním; ako od zrušovaného výroku rozhodnutia závislé (§ 242 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) zrušil tiež výroky o náhrade trov prvostupňového, odvolacieho a dovolacieho konania. Vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok

V Bratislave 18. júna 2009

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:
Kludia Vrauková